

מרחב ביוספרי בגבולות המועצה האזורית מגידו

מועצה
אזורית
מגידו

לשכת ראש המועצה

מרחב ביוספרי

עידכון לשנת 2008 בתהליך

שלום רב,

בימים אלה הולך ומתגבש תהליך ההתהוות של המרחב הביוספרי בגבולות המועצה האזורית מגידו. אנו רואים בך שותף/ה חשוב/ה לתהליך זה ומתוקף כך פונים אליך לעדכון על התהליך. השילוב והממשק המתקיים במרחב המועצה האזורית מגידו בין מערכות החיים הייחודיות והמערכות האנושיות, הוביל לרצון לקיים בתחומה מרחב ביוספרי ולצרפה לרשת המרחבים הביוספריים העולמיים. מרחבים ביוספריים עשויים לתת מענה לאחד הנושאים המאתגרים שהעולם מתמודד איתם היום: כיצד ניתן לשלב בין מערכות החיים ובאותו הזמן לענות על הצרכים החומריים והשאיפות של בני האדם? איך ניתן לגשר בין שימור משאבים טבעיים ושימוש בר-קיימא בהם?

תהליך הגיבוש של תוכנית האב למרחב הביוספרי החל בדצמבר 2006. לאור העובדה כי הגורם המייחד מרחבים ביוספריים הוא המימד האנושי ובהתאם לכך מערכת הממשק מהווה למעשה אמנה בין הקהילה המקומית, הרשויות והחברה; מבוסס התהליך כולו על שקיפות, פתיחות, מעורבות וחתירה ליצירת איזונים, הסכמות ולקיימת אחריות של התושבים ובעלי העניין. כיום נמצא התהליך בשלבים העיקריים של גיבוש ההסכמות לאיזור המרחב וכללי ההתנהלות בו. במהלך חודשים ינואר-פברואר 2008 צפוי להתגבש מסמך ההסכמות אשר יהווה את הבסיס לפניה הרשמית לועדת האדם והביוספריה (MAB) - אונסק"ו, בהמשך לתהליך מקדמי שהחל בשנת 2002, להכרה באזור כמרחב ביוספרי (לתיאור מפורט יותר של התהליך ראו נספח מצורף). לב התהליך הינו חתירה להסכמות ציבוריות לגבי נושאים מרכזיים המרכיבים את הממשק אדם-סביבה בתחום המרחב, כאשר הגישה המנחה היא כי מדובר בתהליך מתמשך המתחזק ומעדכן את עצמו בהתמדה לאורך ציר הזמן. בהמשך למכתב זה מצורף מסמך עדכון קצר על התהליך. כמו כן, הנך מוזמנת/ לבקר באתר האינטרנט של המועצה האזורית מגידו www.megido.org.il (תחת לשונית 'מרחב ביוספרי') וללמוד אודות התהליך, הממצאים וההחלטות שהתגבשו עד שלב זה. באתר האינטרנט יפורסמו המועדים לקראת מפגשים ציבוריים בהם הינך מוזמנת/ להשתתף.

מידע נוסף על מרחבים ביוספריים ניתן למצוא באתר

MAB - <http://www.unesco.org/mab>

למידע נוסף ושאלות ניתן לפנות ל:

אדריכלית הדס בשן, מהנדסת המועצה האזורית מגידו: handasa@megido.org.il
שלמה ברנד, מתאם המרחב הביוספרי: shlomob@walla.com

ממרחב ביוספרי מגידו

חן ארז - ראש המועצה.

הדס בשן - מהנדסת המועצה, שלמה ברנד - מתאם המרחב הביוספרי.
עזר בר-אילן - חברת אביב ניהול הנדסה ומערכות מידע, מרכז צוות התכנון.

כ"ג בטבת, תשס"ח
16.1.2008

א. רקע כללי ומטרות

שטח המועצה האזורית מגידו הינו אחד האזורים המיוחדים במדינת ישראל. תחום המועצה המשתרע על כ-180 אלף דונם כולל שילוב של מגוון צורות נוף, שטחי חקלאות, יער וחורש, ישובים חקלאיים ואתרי מורשת שלאור ייחודם ומיקומם במרחב הפוכים אותה לאזור העומד בפני לחצי פיתוח ודילמות יומיומיות בנושאים רבים המשפיעים על פיתוחה העתידי.

נתוניו של האזור יצרו כבר בעבר דילמות קשות לגבי צורת הפיתוח הרצויה, די להזכיר את המאבק לגבי קטע 18 של כביש 6, המאבק על עמק השלום ועוד. תהליכי החשיבה התכנונית לגבי עתיד המקום החלו עם תחילת הכנת תוכנית המתאר פארק רמת מנשה בשנת 1996 והמשיכו עם גיבוש התכנית האסטרטגית הראשונה למועצה בשנת 2000.

תהליך התהוות המרחב הביוספרי בגבולות המועצה האזורית מגידו החל בשנת 2002 בפניה לועדת אדם וביוספרה בישראל והבעת תמיכה של הועדה בתהליך:

"אם תרצו להוביל את תוכניתכם לכוון של הכרה כמרחב ביוספרי הרי שתהוו בישראל חוד חנית למהלך אליו יש למעשה שאיפה עולמית כיום מתוקף אמנות והסכמים בינלאומיים בהם שותפה גם מדינת ישראל... אנו חשים מחויבות מוסרית לסייע לכם, אם תחפצו בהכרה זו, לא רק בהשגתה אלא גם בהצלחתה המלאה לרווחת תושבי האזור"

מתוך מכתבה של פרופ' תמר דיין, יו"ר ועדת האדם והביוספרה, ישראל. 26.11.2002

יזומי התהליך הינם המועצה האזורית מגידו יחד עם קק"ל, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, החברה הממשלתית לתיירות, המשרד להגנת הסביבה, משרד העבודה והרווחה ומשרד הפנים, מפע"ם, והרשות לפיתוח הגליל. מטרת התכנית הינן:

- מתן מענה לצרכים בעידן של שינוי - בניית תבנית מקומית לרעיון המרחב הביוספרי הצומח מתוך תהליכי תכנון ציבוריים וקהילתיים, ונותן מענה לצרכים הנוכחיים והעתידיים של תושבי המועצה, יישוביה ומוסדותיה בכל תחומי חייהם.
- יצירת תהליך תכנון ומעורבות ציבורית ארוכי טווח - הרחבת והעמקת המעורבות ותרומת התושבים בקביעת עתידם והתנעת תהליך ציבורי ייחודי בלתי פוסק ומתמשך שעיקרו יצירת איזון בין הפיתוח (על תחומיו השונים) ובין מערכות החיים.
- יצירת דגם חדש במערכת המוניציפאלית הישראלית לניהול אזורי מוניציפאלי הנע מהדגש הכפרי-חקלאי לניהול כלל השטחים הפתוחים על כל סוגיהם לשרות כלל לאומי.

- שימור הערכים הגיאוגרפיים האקולוגיים והקהילתיים החשובים לתושבי המקום, האזור והמדינה.
- יצירת מרחב המהווה מרכז לאומי של ידע, חינוך, מחקר, ניטור, תיירות, חקלאות ותעסוקה המנוהלים בעקרונות הביוספריים.
- יצירת מסמך מדיניות מנחה - שישמש בסיס להמשך תכנון ויזמות בתחומי המועצה.
- תרגום מקומי למדיניות התכנון הלאומית למדינת ישראל - המשך המתודולוגיה של תוכנית המתאר הארצית (תמ"א 35), פרוטה לרמה המקומית ושילובה כמדיניות בת קיימא.

האמצעי העיקרי למימוש המטרות הינו קיום תהליך לקבלת הסכמות עם כלל בעלי העניין והקניין במגוון הנושאים המרכיבים את ממשק האדם והסביבה, ביחס לכלל שטח המרחב, קבלת אישור אונסק"ו להכרזת המרחב כמרחב ביוספרי וביצוע תכניות עבודה ויישומן בפועל.

ב. התהליך: גישה, שותפים, שלבי עבודה ולוחות זמנים

גישה כללית: גישת העבודה בתכנון המרחב הביוספרי הינה כי מדובר בתהליך מתמשך המתחזק עצמו בהתמדה לאורך ציר הזמן. לב התהליך הינו חתירה להסכמות ציבוריות לגבי נושאים מרכזיים המרכיבים את הממשק אדם-סביבה בתחום המרחב. לפיכך כל התהליך מבוסס על שותפות ושקיפות מלאה של כל בעלי העניין והקניין מתוך מטרה ליצור מערכת משותפת ומקובלת של ערכים והסכמות.

הגוף היוזם את התהליך מורכב מהגופים שצוינו לעיל. באופן שוטף מוליך את התהליך פורום עבודה (ראו פרוט בהמשך) כאשר חלק גדול מהחשיבה מושקע בגיבוש תפיסת הניהול העיתדי של המרחב ואופן תפקוד פורום המרחב העתידי.

שותפים בתהליך: לאור העובדה שמרחב ביוספרי נסמך בראש ובראשונה על הממד האנושי ובהתאם לכך מהווה יצירת המרחב הביוספרי אמנה בין הקהילה המקומית, הרשויות והחברה, התהליך נתמך ונעשה בשלושה מעגלי שותפות עיקריים:

1. היגוי התהליך בפועל - היגוי התהליך מבוצע על-ידי:

- פורום עבודה בראשות מהנדסת המועצה אדריכלית הדס בשן ובעלי תפקידים מרכזיים ורלוונטיים לתהליך במועצה (הנדסה, חינוך, איכות סביבה, דוברות ותכנון אסטרטגי). מתאם המרחב הביוספרי הינו מר שלמה ברנד (קק"ל).

- צוותי עבודה - בתהליך שותפים צוותי תושבים שהורכבו ומורכבים לצורך חשיבה פעילה סביב הנושאים העיקריים הקשורים במרחב: תיירות ושטחים פתוחים, חקלאות, דמוגרפיה ופיתוח קהילתי, שירותים קהילתיים, תשתיות, כלכלה ותעסוקה, שיווק ותקשורת, מחקר וניטור, ניהול וקבלת החלטות

(בהקמה), צוות הבוחן את נושא הגליעין האנושי-קהילתי (בהקמה) וצוות הבוחן את נושא גליעיני מורשת (בהקמה). בצוותים שותפים בעלי עניין ומושבי האזור והם מרוכזים על-ידי ראש צוותים מתנדבים בסיוע וליווי של נציג המועצה האזורית מגידו (בכל צוות הנציג הרלוונטי לתחום), ואנשי מקצוע במידת הצורך. עבודת הצוותים מתווה את קווי המדיניות העיקריות לקבלת החלטות והסכמות.

- צוות תכנון מקצועי - מול פורום העבודה וצוותי התושבים עובד צוות התכנון הרב תחומי בניהול משרד אביב ניהול הנדסה ומערכות מידע בע"מ.

2. שותפות במפגשי ציבור רחבים לדיון חשיבה ו/או קבלת החלטות - תושבים ובעלי עניין - מפגשים אלו כוללים בנוסף לתושבי המועצה, בעלי עניין וקניין, בכללם נציגי משרדי ממשלה, מינהל מקרקעי ישראל, נציגי גופי תשתית ועוד רבים שהוזמנו ואף נענו ולקחו חלק בתהליכים הציבוריים השונים שהתקיימו (הן במפגשי צוותי העבודה והן בפורומים הרחבים יותר). לאלו יש להוסיף גם את תרומתם של אנשי אקדמיה בנושאים שונים שהופיעו בפני הצוותים בנושאים מקצועיים שונים.

3. שותפות בידוע והכללה שוטפים באמצעות אתר האינטרנט - כלל הציבור המיועד ומעורב בתהליך באמצעות אתר אינטרנט ייעודי הקיים לשם כך: <http://www.megido.org.il> באתר מתפרסמים באופן שוטף כל פרטי התהליכים ותוצרי העבודה השונים ומתקיימים בו פורומים פתוחים לדיון, הבעת דעה ועדכון בנושאים השונים.

ג. שליבי עבודה עיקריים:

1. **איסוף המידע וניתוחו** - שליב זה כלל איסוף וניתוח המידע הן באמצעות לימוד חומר מקצועי והן על-ידי קיום מפגשי תושבים ב-13 יישובי המועצה וכן בפורומים נושאים שונים (תעשיינים, נוער וספורט, פורום חינוכי), תוצרי שליב זה כללו זיהוי והצגה של הדילמות העיקריות סביבן יישוב התהליך אשר הוצגו בפורום ציבורי נרחב.

2. **גיבוש החזון** - סביב הדילמות שהוצגו לתושבים התקבצו קבוצות דיון שגיבשו יחד את ערכי הליבה וחזון המרחב. בסימום של תהליך זה התגבשו צוותי עבודה של התושבים סביב שישה נושאים מרכזיים המשפיעים על ממשק האדם עם הסובב הטבעי: תכנון דמוגרפי וקהילתי, פיתוח שירותים קהילתיים, כלכלה ותעסוקה, חקלאות, תיירות ושטחים פתוחים (תחילת תהליך גיבוש החזון ובניית הקבוצות נעשו בערב המרחב הפתוח שנערך ב-26.3.2007).

3. **גיבוש פרוגרמה** - צוותי העבודה גיבשו במשך חודשיים דפי עמדה, הסכמות ויעדים רצויים. דפי העמדה נמסרו לצוות התכנון שגיבשם יחד לפרוגרמה מוסכמת בתחומים המרכזיים. הפרוגרמה מפורסמת באינטרנט, הוצגה למליאת המועצה המורחבת וקיבלה את בירכתה (הצגת המצב הקיים והמצב הרצוי שהינם הבסיס לפרוגרמה נעשתה בפורום ציבורי פתוח שנערך ב-4.6.2007, הצגת הפרוגרמה הסופית בפני המליאה המורחבת נערכה ב-7.8.2007).

4. **איזור (zoning) המרחב** - בתחילת חודש אוקטובר 2007 נערך מפגש ציבורי רחב אליו הוזמנו כל בעלי העניין והקניין (8.10.2007). במפגש זה הוצגו עקרונות האיזור, מפת האיזור המוצעת למרחב, וכללי ההתנהלות המוצעים בהם. כמו כן חולק לכל בעלי העניין והקניין ופורסם באתר האינטרנט של המועצה מסמך מפורט להתייחסות.

במהלך חודשים אוקטובר-דצמבר לאחר לימוד של בעלי העניין את האיזור המוצע וכללי ההתנהלות, נערכו (ועדיין נערכים) דיונים בהם מוצגים קונפליקטים והסכמות על כל אזורי הליבה והמעבר המוצעים. הדיונים נעשים בנפרד על כל אחד מאזורי הליבה, כל יישוב וכל נושא אשר נלמדה הנחיצות בדיון פרטני אודותיו (ממשקי רעייה, תשתיות ועוד) (סה"כ - נערכו קרוב ל-20 דיונים).

במהלך חודשים ינואר-פברואר, יעדכן צוות התכנון את מפת האיזור וכללי ההתנהלות לכדי מסמך מוסכם, בהתאם לדיונים וההסכמות שנערכו, אשר יוצג בפני הציבור וכל בעלי העניין.

5. **קידום התוכנית בהתאם להנחיות MAB - אונסק"ו**. במקביל לביצוע התוכנית אנו פועלים לקידום התוכנית בהתאם להנחיות המקובלות של אונסק"ו להכרזה על מרחבים ביוספריים.

6. **גיבוש מנגנון לקבלת החלטות וכללי ניהול של המרחב** - לצורך הטמעה, שילוב, גיבוש מנגנוני ביצוע, קביעת אחריות לביצוע ובקרה על התהליך יוקם צוות ניהול וקבלת החלטות אשר יגבש את המנגנונים וההנחיות הנדרשות להמשך התהליך.

7. **גיבוש וכתיבת תכניות עבודה** ויישום ויצירת פרויקטים נקודתיים והמשכיים ליישום ע"פ קווי המדיניות שנקבעו בתהליך.

8. **מחקר וניטור** - יצירת בסיס מידע רב-תחומי אובייקטיבי, שיטתי, ארוך טווח - מהעבר דרך ההווה אל העתיד, פתוח ונגיש לציבור הרחב. בסיס מידע זה ישמש כלי למעקב אחרי תהליכים המתרחשים במרחב, יהווה בסיס לקבלת החלטות במגוון הנושאים הקשורים למרחב הביוספרי, ויאפשר את מימוש עקרונותיו. במסגרת זו יצירת פרוגרמה לנושא המחקר והניטור תוך הקמת פורום היגוי רב תחומי וארוך טווח לנושא.

9. **יצירת אמנה ציבורית משותפת** ומחייבת לתהליך ועקרונותיו. קבלת הסכמה ושותפות לאמנה מצד הציבור הכולל את יישובי המרחב, בעלי עניין וקניין במרחב וכלל הציבור הרחב.

הנך מוזמן/ת להתעדכן על המשך והתקדמות התהליך וכן לקרוא מידע מפורט יותר באתר האינטרנט של המועצה האזורית מגידו <http://www.megido.org.il> (תחת לשונית 'מרחב ביוספרי').

בתשתית
איוש